

Utredning om Carin Olsdotter, hustru på Ålö

Carin Olofsdotter gifte sig med Lars Andersson på Ålö 1724-10-18. *"D 20 p Trinitatis copulerades Lars Andersson i Åhla med Olofs dotter i Himmelsö. Morgongåfva 20 lod silfvr 2 ? koppar."*

När jag hittade detta för många år sen fann jag Olof Olofsson med hustru och dotter Karin i Himmelsö. Husförhörslängden är förd mellan 1687 och 1734 och säkert uppdaterad med ojämna intervaller.

Nu har jag ansträngt mig för att komma vidare med denna Carin.

Kända fakta

I mantalslängden för Ösmo 1715, bild 31, finns man och hustru vid Himmelsö. Mannens namn är utelämnat. I kommentaren står: *"Brita Andersdotter gift. Mannens namn visste ingen."* Olof och Brita gifte sig 1714-10-28. *" d 28 Decembris Copulerades Olof Olofsson i Himmelsö och hro Brijta Andersdotter."*

Det bör betyda att Olof kommit från annan socken medan Brita var välkänd i socknen och sannolikt född här. Jag tolkar även att Brita varit gift tidigare eftersom hon tituleras hustru.

Eftersom Carin enligt åldersuppgift i dödboken skulle vara född 1705 måste hon vara dotter antingen till Olof eller till Brita och följt med som styvbarn efter giftermålet.

Genom att studera husförhørs- och mantalslängderna ser man att Himmelsö brukades i tur och ordning av Olof Olofsson, därefter Olof Ersson till 1693 och sedan Lars Ersson fram till att Olof Olofsson med Brita tar över 1715.

Studium av faddrar

Jag har tagit fram alla faddrar till Olofs och Britas sju gemensamma barn. Intressantaste faddern bedömer jag vara Mats i Wissan, fadder till tre av de fyra första barnen. Vid det fjärde barnet är Hu: Brita i Wissan fadder.

I hfl vid Wissan, Al:1 sid 118, finns Mats som son till Olof Månsson och där finns en yngre son Olof som är struken. Wissan finns i en senare del av längden, Al:2 sid 71, och där anges att Mats Olofsson *är född och bott på Muskö i 30 år*. Sannolikt är Olof och Mats bröder och även Olof född på Muskö. Kanske kom Olof från Muskö vid giftermålet med Brita.

Två av faddrarna till Olof och Britas barn kom från Muskö och jag har hittat två födslar till dem, 1713 och 1719. Olof eller Brita har ej varit faddrar till dessa barn.

Olofs koppling till Muskö

Jag har ej funnit vigsel för Olof Olofsson på Muskö 1700-1709.

Den 20 maj 1704 föddes ett barn i Eks garn¹ med sockenskomakaren Olof Olssons som fader. 1705 fick skräddaren Olof Olsson barn vid Skölsvik. Bägge dessa barn var pojkar. Eftersom Muskö ingick i

¹ Enligt ortnamnsarkivet har det funnits en gård Ekes garn under Arbottna. En holme utanför Ersholmen. http://www2.sofi.se/SOFIU/topo1951/_cdweb/_s2ab001/318306d1/p3/0000013a.pdf

Västerhaninge på den tiden är födelselängden gemensam. En Olof O fick en dotter Carin i Tungelsta 1708 och en Olof O en dotter Carin i Stav 1709. Både Olof Olsson i Stav och i Tungelsta bor kvar 1715 enligt mantal.

Jag har inte heller funnit vigsel för Olof Olofsson på Utö. Ej heller att Olof Olsson fått en dotter Karin på Utö.

Därmed finns inget tecken på att Olof Olofsson haft en dotter Carin i tidigare äktenskap. Åtminstone den närmaste omgivningen är undersökt.

Således inget spår av att Olof skulle varit gift tidigare. Olof anges vara född 1687 och Carin född 1705. Om dateringarna stämmer skulle det i praktiken utesluta Olof som far. Jag har aldrig träffat på en så ung far. Jag börjar titta på Brita som med stor sannolikhet varit gift tidigare.

Söker koppling mellan Brita och Carin

I Ösmo födelsebok mellan 1702-08 finns 29 st Karin. Ingen har Olof Olofsson som fader. Endast fader och hemort är angivet i födelseuppgifterna. Jag hittar åren 1702, 1704-08 två vigslar för Brita Andersdotter. Den ena Brita från Kolbotn gifter sig 1705 med Anders Nilsson från Sorunda och den andra från Hammersta gifter sig 1706 med Jöns Andersson från Kängsta.

En av de 29 Karin som föds är dotter till Jöns Andersson. 1707 17 p tr. Jöns Andersson i Hammersta, CI:2 bild 53. Hammersta varifrån Brita kom vid vigseln. Jag har inte funnit något mer barn till Jöns och Brita.

Vid Hammersta Ladugård finns i mtl 1696 - 1705 tre hushåll varav Anders Persson med hustru. I mtl 1710 finns där i stället Jöns Andersson. De två andra bönderna kvarstår. Denne Jöns Andersson skulle alltså kunna vara måg till Anders Persson genom gifte med Brita och därefter tagit över vid Hammersta Ladugård.

Den 13 september 1685 föddes Anders Perssons barn i Hammersta Brijtha CI:1 sid 41. Anders Persson i Hammersta gifter sig d. 8 okt. 1684 med Karin Larsdotter CI:1 sid 39. Detta talar för att vår Brita skulle vara Anders Perssons dotter och att hennes man trätt in efter hennes far vid ladugården.

Den 29 Nov 1713, CI:3 sid 3, begrofs Jöns A: S: på Himmelsöön. På något sätt måste Jöns, knappast Brita, haft börsrätt till Himmelsön. Lars Ericsson brukade Himmelsön fram till den 4 oktober 1710, CI:2 sid 113, då han begravdes. Pga saknade mantalslängder finns ingen mantalsuppgift om Jöns Andersson vid Himmelsö. Efter att man blivit änka skulle man ha ett sorgeår och efter 13 månader gifte Brita om sig.

Det är bara en sak som stör mig. I mantalslängderna finns ingen notering för dotter hos Anders Persson vid Hammersta. Det sägs ju att man många gånger uppgav lägre ålder för barnen för att slippa skatt. I hela Ösmo finner jag år 1700 bara 6 bönder som uppger sig ha son eller dotter. Fyra av dessa hemman har endast en man eller hustru samt barn. Kanske svårare att ljuga om att sakna barn när man är ensam att driva gården utan att ha någon dräng eller piga. Men i hfl AI:1 sid 17 finns 1699 Anders Persson med dotter Brijta.

Bland faddrarna till Olofs och Britas barn finns Nils Andersson i Kängsta 1716. Kängsta som Jöns Andersson kom från vid vigseln. Nils står sist bland faddrarna som drängar brukar göra men 1724 står

han först, nu i Lund. Det framgår av husförhörslängden i Kängsta, AI:1 sid 23, att Jöns Andersson har en yngre bror Nils. Denne har tydligen tagit över Lund. Som bror till Britas tidigare make räknas han som en nära släkting.

Nils Andersson i Kiängsta gifter sig 1718 med Brita Johansdotter i Lund, CI:3 sid 39.

1719 är både Brita Andersdotter och Nils Andersson faddrar till Jöns Claessons son Petter i Lund, CI:3 sid 46. 1720 när nästa barn föds är ingen av dem fadder, sid 52. Nils Andersson finns med hustru i mtl 1726, sid 329. 1730 är han kvar, sid 146. Jag har inte kunnat hitta något barn till Nils Andersson.

Sammanfattning

Detta innebär att ingenting ovan talar för att Carin är dotter till Olof Olofsson annat än noteringen i hennes vigselnotis, "*Olofs dotter i Himmelsö*". Om här hade stått styvdotter hade saken varit klar. Prästen har även kallat Brita hustru vid vigseln med Olof. Det borde stått änka. Om Brita varit ogift skulle det stått piga eller kvinnserson.

Tio år efter att Olof och Brita gift sig vigs Carin med Lars Andersson på Ålö och prästen vet då sannolikt inte annat än att Carin är Olofs dotter. I hfl AI:2 sid 32 som började föras 1727 (enligt pärmen men jag menar att den måste ha påbörjats tidigare), står Oluff, Hustrun, Dott: Karin. Vid Karin har noterats til Åhla död. Ingen notering om att det är hans eller hennes dotter vilket vanligtvis brukar stå när barnet bara är den ena partens. Carin kallas också Olsdotter som fadder 1725 på Utö. Carin upplever säkert Olof som sin far och det blir naturligt att kallas Olsdotter. Liknande fall har jag påträffat tidigare. Först 1734 har prästen skrivit in hustruns namn Brita i Ösmo hfl.

Med detta menar jag att Brita Andersdotter är identifierad som dotter till Anders Persson vid Hammersta. Hon har gift sig med Jöns Andersson från Kängsta. Hennes man Jöns Andersson tar över vid Hammersta efter svärfadern. Efter Lars Ericssons död på Himmelsö tar Jöns Andersson över. Brita blir kvar på Himmelsö och gifter sedan om sig med Olof Olofsson 1714 vilken nu blir husbonde på Himmelsö.

Ingen indikation finns att Olof haft en dotter innan vigseln med Brita, medan Brita fått en dotter Carin i sitt första gifte som också har rätt ålder.

Det som styrker detta är:

- Födelsenotis för Brita finns 1685 i Hammersta vilket stämmer med hennes uppgivna födelseår enligt åldersuppgift vid hennes död. Endast ytterligare en Brita Andersdotter finns i fb mellan 1682 – 87.
- Brita Andersdotter i Hammersta gifter sig med Jöns Andersson i Kängsta 1706. Endast två Brita Andersdotter finns i vb 1700 – 08.
- Jöns Andersson i Hammersta får dotter Carin 1707, moder ej angiven.
- Jöns Andersson i Himmelsö dör 1713 vilket gör att Brita blir änka och kan gifta om sig ett år senare.
- I Ösmo hfl är Carin inskriven som att vara dotter till både Olof och Brita vilket gör det naturligt för prästen senare att kalla henne Olofsdotter. I stället för dotter borde det ha stått hennes dotter. Det var normalt standard att ange, ordning och reda skulle råda.

- Husförhörslängderna i Ösmo tycks inte ha förts med så stor noggrannhet vilket skapat denna osäkerhet om Carins rätta börd. Inget husförhör hade gjorts på Himmelsö under Jöns Anderssons tid.

Min slutsats är att sannolikt är Carin Olsdotters föräldrar Jöns Andersson och Brita Andersdotter. Hade det stått hennes dotter i hfl hade det varit helt klart utan frågetecken.

Bevis är nog omöjligt att få fram. Även om man lyckas följa Britas dotter Ingrids döttrar fram till nutid och gör jämförande dna-tester skulle ett samstämmigt mtDNA ändå inte vara ett bevis i detta ärende. Däremot skulle en sån test kunna kullkasta min slutsats om samstämmigt mtDNA ej skulle visa sig.